

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПЛАНУВАННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ORGANIZATION AND PLANNING OF AUDIT OF FINANCIAL SUSTAINABILITY AND PLANNED CAPACITY OF THE ENTERPRISE

УДК 657.6:658.1

Коцераба Н.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті розглянуто особливості організації і планування аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, зокрема визначення стратегії, тактики й масштабу аудиту, що дає змогу аудиторю без додаткових зусиль зібрати надійні докази та висловити неупереджену думку.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, організація аудиту, планування аудиту, стратегія аудиту, програма аудиту.

В статье рассмотрены особенности организации и планирования аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия, в частности определение стратегии, тактики и масштаба аудита, позволяет аудитору без дополнительных

усилий собрать надежные доказательства и выразить непредвзятое мнение.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, платежеспособность, организация аудита, планирование аудита, стратегия аудита, программа аудита.

At the stage of the special organization of the organization and planning the audit of the financial stability of the platospromability of the property, and the very: the strategy is important, the tactics and the scale of the audit, but let the auditor without the add-ons zuzil zizbrati nayini dokazi, that vysloviti neperedzhzhenu dumku.

Key words: financial stability, solvency, organization of audit, planning of audit, audit strategy, audit program.

Постановка проблеми. Успішне функціонування підприємства залежить від рівня фінансової стійкості та платоспроможності. Зміцнення їх рівня є особливо актуальним в умовах нестабільності економіки, адже є основною умовою виживання підприємства, його адаптації до змін у зовнішньому середовищі та реалізації запланованих цілей. Тому сьогодні зростає зацікавленість суб'єктів господарювання у проведенні аудиторської оцінки фінансового стану, зокрема аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства займалися такі вчені, як Ф. Бутинець, Т. Городня, І. Грицак, С. Дерев'янка, О. Кузьмін, Є. Мних, Я. Мулик, М. Никонович, М. Огійчук, С. Олійник, С. Петренко, О. Редько, Л. Тринька та інші. Однак залишається низка дискусійних питань щодо методики проведення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування аспектів організації і планування аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведення аудиту є послідовним процесом, що починається з його організації, а завершується формуванням незалежної думки аудитора і представленням замовникові відповідного підсумкового документа, а саме: аудиторського висновку (при обов'язковому аудиті); додаткового звіту керівництву (при ініціативному аудиті).

Необхідно зазначити, що метою аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є аудиторська оцінка показників фінансової стійкості та платоспроможності, аналіз факторів впливу на ці показники та на основі цієї інформації надання незалежного аудиторського висновку зацікавленим користувачам.

Основними завданням аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є оцінка того, на скільки суб'єкт господарювання залежний від позикових коштів; визначення рівня його незалежності (автономії від зовнішніх джерел фінансування); аналіз показників платоспроможності підприємства; систематизація основних факторів, що зумовлюють передкризовий (кризовий) фінансовий стан підприємства; розроблення конкретних рекомендацій, що будуть спрямовані на ефективне використання фінансових ресурсів [3, с. 886].

Існують різні погляди щодо етапів проведення аудиту. І. Дмитренко пропонує здійснювати аудит фінансової стійкості та платоспроможності підприємства за трьома етапами; розглянемо їх на рис. 1.

Планування є найважливішою частиною етапу організації аудиту. Загальний порядок планування регламентується МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності», згідно з яким планування – це розроблення загальної стратегії і детального підходу до очікуваного характеру, часу та обсягу аудиту. Належне планування дозволяє зосередити увагу на найбільш важливих ділянках аудиту, що дає можливість виявити потенційні проблеми та виконати роботу більш ефективно у стислий термін. Планування дозволяє також правильно скоординувати роботу всіх членів аудиторської групи [4, с. 200].

Процес планування включає декілька пов'язаних між собою етапів, які відображені на

Рис. 1. Структура етапів процесу аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [2, с. 54]

рис. 2. Як видно з рис. 2, на підготовчому етапі планування підприємство (клієнт) повинен надіслати аудиторській фірмі лист-пропозицію (лист-замовлення) про здійснення аудиту із зазначеним предметом перевірки. Підприємство-замовник має оформити письмову згоду для надання аудиторю дозволу на попередній огляд документів із метою прийняття рішення про проведення перевірки. Документальну базу для вивчення аудитором має бути сформовано на умовах підприємства-замовника. За результатами огляду отриманої інформації аудитор виконує внутрішньофірмові розрахунки бюджету часу, кількості працівників, що будуть задіяні у перевірці, здійснюють орієнтовну оцінку обсягу перевірки, вартості послуг, визначають суттєві умови договору на проведення аудиту.

Після розгляду аудиторською фірмою листа-замовлення наступним етапом буде оформлення згоди або відмови від проведення аудиторської перевірки. Якщо фірма відмовляється від проведення перевірки, то клієнтові надсилається лист-відмова, який містить безпосередньо відмову та її обґрунтування. Якщо ж аудиторська фірма приймає пропозицію про проведення аудиту, то клієнтові надсилається лист-зобов'язання на проведення перевірки [8, с. 195].

Відповідно до МСА 210 «Узгодження умов завдань з аудиту» в інтересах замовника і виконавця аудита доцільно, щоб аудитор до початку аудиту надіслав лист-зобов'язання [6, с. 24].

Лист-зобов'язання – це угода між аудиторською фірмою і клієнтом (замовником) про проведення аудиту і надання взаємопов'язаних із ним послуг. У ньому вказується, що саме входить в обов'язки аудитора: аудит, ревізія чи складання звітів із наданням послуг зі складання податкових декларацій чи послуг адміністрації. Також зазначаються терміни завершення аудиту, обов'язки персоналу клієнта щодо надання допомоги у зборі облікових даних і документів. За допомогою листа-зобов'язання клієнт інформується про те, що аудитор не несе відповідальності за виявлення будь-яких оманливих дій. Також він не впливає на відповідальність аудиторської фірми перед сторонніми користувачами фінансової звітності, але воно може вплинути на її юридичну відповідальність перед клієнтом.

Після обміну інформацією на підставі цих двох листів (листа-замовлення та листа-зобов'язання) між замовником і виконавцем укладається Договір на проведення аудиту.

Інформація, яка обов'язково має бути у договорі, листі-зобов'язанні та листі-замовленні, відображена на рис. 3.

Договір є підставою для надання аудиторських послуг, він укладається між аудиторською фірмою та замовником. Договір на проведення аудиту є основним документом, що засвідчує факт досягнення домовленостей між замовником і виконавцем про проведення аудиторської перевірки. Для того, щоб уникнути неправильного розу-

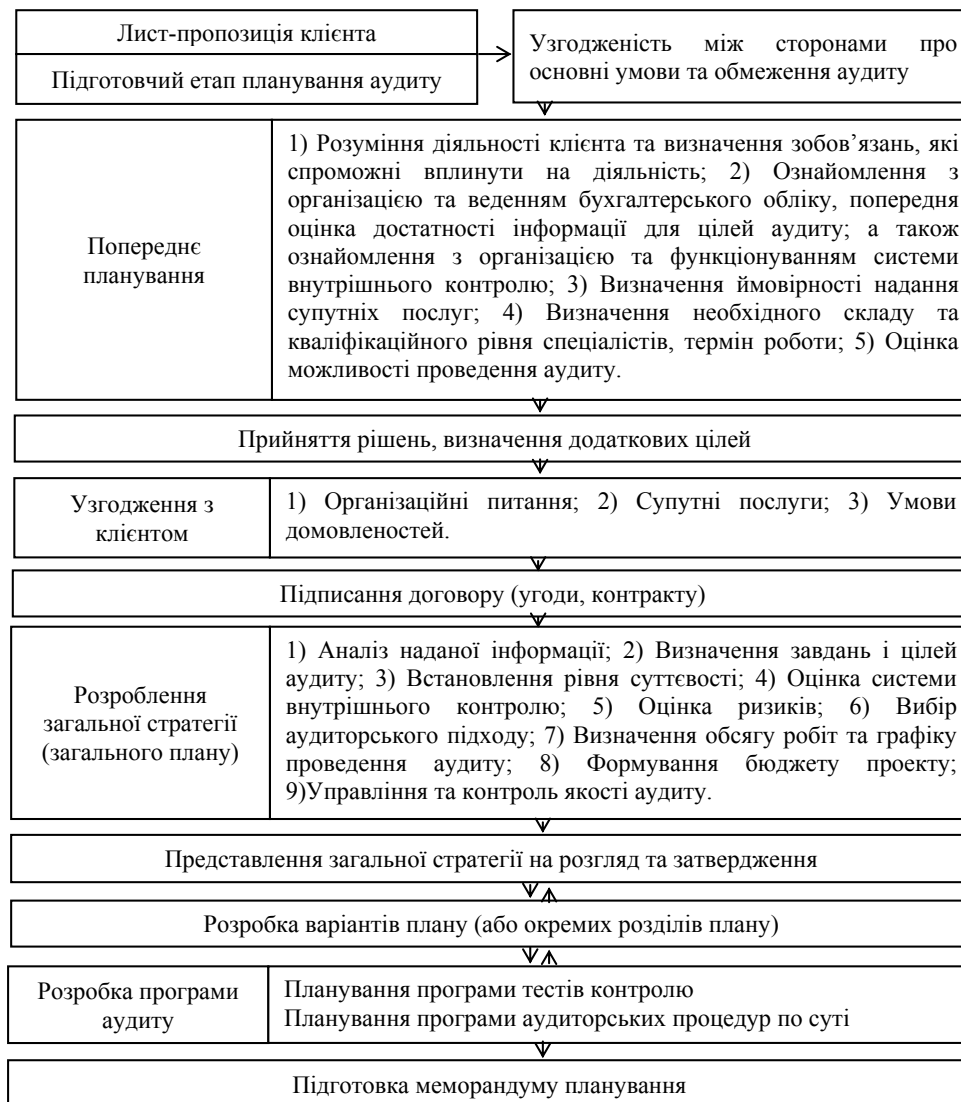

Рис. 2. Типова схема процесу планування аудиту [4, с. 201]

міння сторонами взятих на себе обов'язків, умов їх виконання та меж відповідальності, у договорі необхідно максимально чітко зумовити всі суттєві аспекти взаємовідносин, які виникають у зв'язку з його укладенням [1, с. 96].

Уклавши договір, аудиторська фірма переходить до розроблення загальної стратегії аудиту (загального плану аудиту), плану і програми аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Загальна стратегія аудиту встановлює обсяг, час, напрями аудиту. Детальна характеристика змісту загальної стратегії відображена на рис. 4.

Згідно з МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності», аудитор має задокументувати вибір загальної стратегії проведення аудиту в меморандумі, де будуть описані ключові рішення щодо об'єму, часу і порядку проведення аудиту [2, с. 62].

Меморандум планування використовується: як документ, яким аудитори керуються при виконанні

аудиту; для контролю та оцінки ступеня досягнення кінцевої цілі; для організації взаємодії між членами аудиторської групи. До меморандуму можуть бути включені: 1) завдання на планування аудиту; 2) підсумки планування (загальні відомості, затвердження складу аудиторської групи з виконання договору, загальний план аудиту, бюджет витрат часу, програми аудиту, графік аудиту); 3) додатки (інформаційна база планування аудиту, бізнес клієнта) [4, с. 211].

Перед складанням плану і програми аудиту фінансової стійкості та платоспроможності необхідно оцінити надійність системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку клієнта, розрахувати величину аудиторського ризику та рівня суттєвості. Щоб оцінити систему внутрішнього контролю клієнта, аудитори детально вивчають кожен із її складників, а саме: політику підприємства, засоби внутрішнього контролю, процедури контролю, контрольний персонал [8, с. 195].

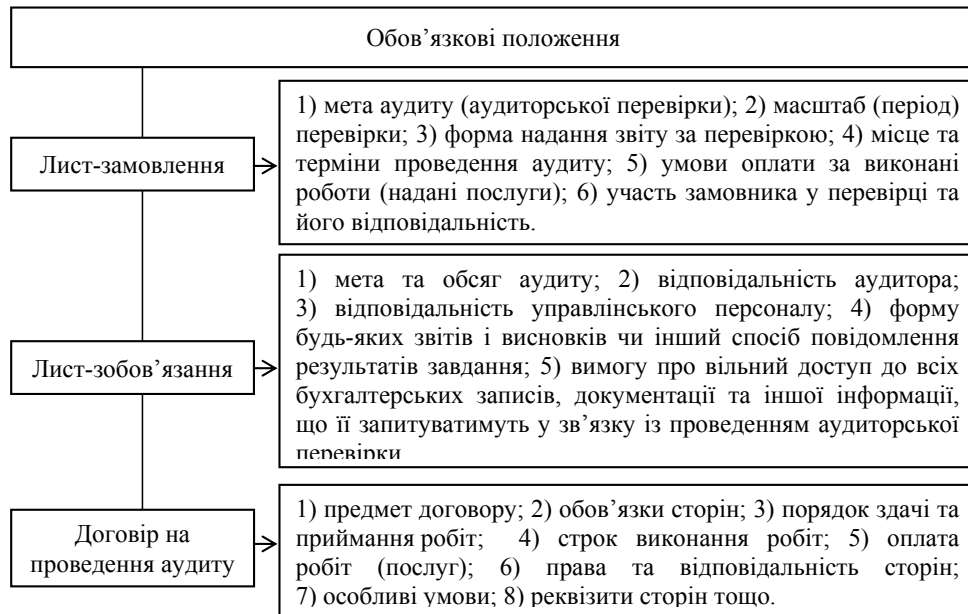

Рис. 3. Обов'язкові положення листа-замовлення, листа-зобов'язання та договору на проведення аудиту

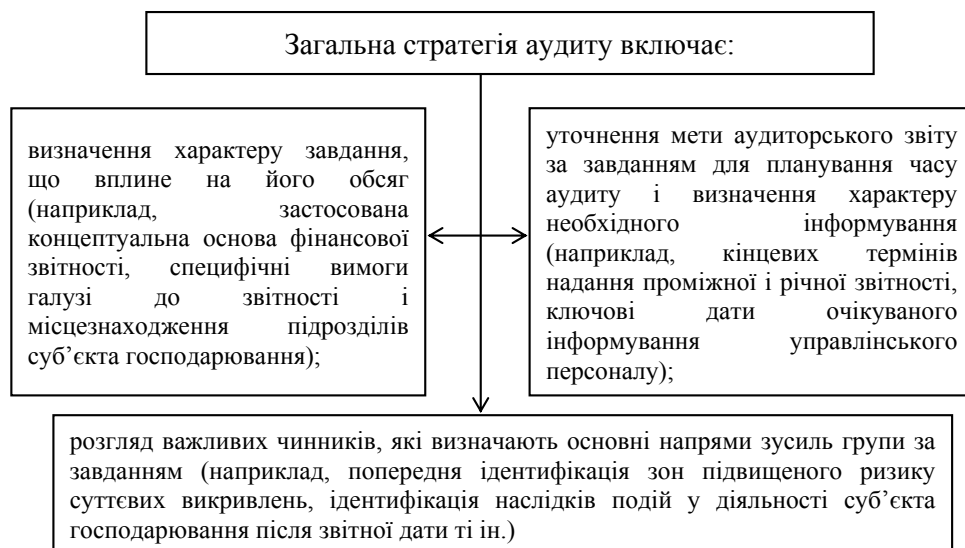

Рис. 4. Зміст загальної стратегії аудиту [7, с. 112]

Відповідно до МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища», внутрішній контроль є політикою і процедурами, прийнятими керівництвом для сприяння в реалізації цілей підприємства і має такі завдання: впорядковане і ефективне ведення фінансово-господарської діяльності підприємства; забезпечення збереження активів; запобігання і порушення фактів шахрайства; контроль точності й повноти бухгалтерських записів; своєчасне і достовірне формування фінансової інформації тощо [7, с. 111].

Розуміння системи внутрішнього контролю дозволяє визначити типи потенційних помилок

або можливість умисного викривлення фінансової звітності і є основою для визначення часу, характеру та обсягу подальших аудиторських процедур [4, с. 204].

Аудитор здійснює аналіз тих дій і операцій, які можуть призвести до суттєвих посилок та викривлень фінансової звітності цього підприємства. Аудиторська оцінка суттєвості залишків за бухгалтерськими рахунками і укладеними угодами допомагає аудиторі вирішити те, які питання і які статті фінансової звітності необхідно проаналізувати, який розмір вибірки використати і які види аналітичних процедур провести. Це дозволить аудиторі обрати такі процедури аудиторської

перевірки, від яких у сукупності можна очікувати скорочення величини аудиторського ризику до прийнятного рівня [7, с. 114].

Далі на основі загальної стратегії розробляється план аудиту фінансової стійкості та платоспроможності, в якому визначаються конкретні завдання і процедури для кожного об'єкта аудиту, фіксується час, необхідний для кожного напрямку або процедури, визначаються аудиторські свідчення. Він є більш деталізованим, ніж загальна стратегія аудиту і доповнює її. План аудиту є набором інструкцій для асистентів аудитора, які виконують аудиторську перевірку, а також засобом контролю за належним виконанням їх роботи. Він розкриває характер, час та обсяг аудиторських процедур, що повинні виконуватись членами аудиторської групи для отримання достатніх та відповідних аудиторських доказів із метою зменшення аудиторського ризику до прийнятно низького рівня. Види, зміст та час проведення зафіксованих у плані аудиторських процедур повинні збігатися з показниками загальної стратегії аудиту [1, с. 164].

План аудиту необхідно деталізувати, щоб аудитор мав можливість на його базі підготувати програму аудиту фінансової стійкості та платоспроможності.

Програма аудиту – це документ із чіткою деталізацією завдань із черговістю їх виконання, за допомогою яких отримують докази для перевірки конкретного замовника. Програма повинна бути деталізованою, щоб можна було використовувати її як інструкцію для виконавців аудиту.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, планування є невід'ємною частиною організації аудиту фінансової стійкості та плато-

спроможності. Основним завданням аудитора на етапі планування є визначення стратегії, тактики й масштабу аудиту. Ретельне планування аудиторської перевірки дає змогу аудиторів без додаткових зусиль зібрати максимально надійні докази, які дозволять йому висловити свою думку із мінімальними витратами на проведення перевірки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аудит: навч. посіб. / С. Дерев'янку, Н. Кузик, С. Олійник та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 380 с.
2. Экономический анализ: ученик / Ю. Ионова, И. Косорукова, А. Кешокова и др.; под общ. ред. И. Косоруковой. Москва: Московская финансово-промышленная академия, 2012. 432 с.
3. Мулик Я. Аудит фінансової стійкості підприємства: проблеми та перспективи розвитку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 884–888.
4. Никонович М., Редько К. Аудит: підручники / за ред. Є. Мниха. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 748 с.
5. Овчарик Р. Аудит на базі комп'ютерних програм: продуктивність, рентабельність та тенденції розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. -№ 1. С. 68–72.
6. Огійчук М., Утенкова К. Організація і методика аудиту: навч. посіб. Київ: Алерта, 2016. 304 с.
7. Петренко С., Пальцун І. Аудит: теорія і практика застосування міжнародних стандартів: навч. посіб. 2-ге вид. Львів: «Магнолія 2006», 2013. 520 с.
8. Сокольська Р., Зелікман В., Єрьоміна О. Формування документального забезпечення на стадії планування аудиту. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 8. С. 192–196.